

"Hem o mevcut, bütün müddet-i hayatında geçirdiği etvar ve ahvâli, ilm-i ezelînin ünvanları olan İmam-ı Mübîn, Kitab-ı Mübîn, Levh-i Mahfuz gibi vücud-u ilmî dairelerinde vücud-u haricîsini temsil eden mufassal bir vücut dahi bırakıp öyle gider..." İzah?

"İşte o şuûnat iktiza ettikleri hayretnümâ faaliyet içinde, mevcudat, tebdil ve tağyirle, zeval ve fenâ içinde sür'atle sevk ediliyor, mütemadiyen âlem-i şhadetten âlem-i gayba gönderiliyor."

"Ve o şuûnâtın cilveleri altında, mahlûkat, daimî bir seyir ve seyelân, bir hareket ve cevelân içinde çalkanmakta ve ehl-i gafletin kulaklarına vâveylâ-yı firak ve zevâli ve ehl-i hidayetinin sem'ine velvele-i zikir ve tesbihi dağıtmaktadırlar."

"Bu sırra binaen, her bir mevcut, Vâcibü'l-Vücudun bâki şuûnâtının tezahürüne bâki birer medar olacak mânâları, keyfiyetleri, hâletleri vücutta bırakıp öyle gidiyorlar."

"Hem o mevcut, bütün müddet-i hayatında geçirdiği etvar ve ahvâli, ilm-i ezelînin ünvanları olan *İmam-ı Mübîn, Kitab-ı Mübîn, Levh-i Mahfuz* gibi vücud-u ilmî dairelerinde vücud-u haricîsini temsil eden mufassal bir vücut dahi bırakıp öyle giderler. Demek, her fânî, bir vücudu terk eder, binler bâki vücutları kazanır, kazandırır."⁽¹⁾

Kainattaki hareketlerin ve çalkalanmaların kökeninde Allah'ın şununatı hükmediyor. **Şununat** ise Allah'ın Zat-ı Akdes'ine ait mukaddes hal ve keyfiyetlere deniliyor. Hadsiz bir *lezzet-i mukaddese*, bir *ferah-ı münezzehe bunlardan* sadece bazılarıdır.

Tabiri yerinde ise, baharın getirilip milyonlarca canlıların hayat bulması ve rızıklandırılmasında, Allah, Zat-ı Uluhiyetine uygun bir *lezzet-i mukaddese*, bir memnuniyet-i münezzehe alıyor. Kainatın her bir hareketlenmesi ve faaliyeti içinde bu tarz şununatlar hükmediyor.

İnsan yeni aldığı bir eve yeni eşya ve mobilyalar koyduğunda bundan bir haz ve lezzet duyar. Hatta evin içindeki küçük değişiklikler bile insana lezzet verir.

Hareket ve faaliyetten maksat, eski hal ve tablonun gidip yerine yeni bir hal ve

tablonun gelmesidir ki, bu yeni gelen hal ve tablo yeni mana yeni bir hükmü de beraberinde getiriyor; bu da insana ayrı bir değer ayrı lezzet veriyor.

Tabirde hata olmasın, kainat da Allah'ın sürekli tanzim ve tağyir ettiği bir ev gibidir; her tanzim ve tağyirde ayrı bir lezzet-i münezzehe ayrı bir memnuniyet-i mukaddes alıyor. Bu münezzehe ve mukaddes şuanatlar kainatı sürekli çalkalayıp hareketlendiriyor.

İnsan nasıl Allah'ın isim ve sıfatlarına bir ayna ise, aynı şekilde şuanatlarına da bir ayna bir mazhardır. İnsanın evindeki tanzim ve faaliyetten aldığı keyif ve lezzeti, Allah, kainatın tanzim ve faaliyetinden alıyor ama onun aldığı keyif ve lezzet mukaddes ve münezzehtir insanın ki gibi süfli ve maddi değildir. Bunu da hatırdan çıkarmamak gerekiyor...

Kainattaki faaliyet ve hareket yeni bir tabloyu getirirken eskisini götürüyor. *Giden tablolar fena ve zevale gitmiyorlar, Allah'ın arşivlerinde farklı formlar şeklinde muhafaza ediliyorlar.* Bu yüzden mutlak anlamda yokluk diye bir şey yoktur. Her şey beka ve varlığa bir şekilde mazhar oluyor. Levh-i mahfuz, İlm-i İlahi, hafıza-i beşer, kiramen katiplerinin kayıtları, alem-i misal (İmaj alemi) bu İlahi arşivlerdir. Bütün eşya her halinde ve ahvalinde buralara kaydediliyorlar.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Dördüncü Mektup, İkinci Makam.](#)